
ADVIES

Ontwerp van Waterbeheerplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor de periode 2022-2027

Aanvrager	Minister Alain Maron
Aanvraag ontvangen op	01-04-22
Advies aangenomen door de Raad voor het Leefmilieu op	20-05-22

Vooraf

Op 01/04/2022 heeft de Raad voor het Leefmilieu (hierna « de Raad ») een adviesaanvraag ontvangen betreffende het ontwerp van Waterbeheerplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor de periode 2022-2027.

De ordonnantie van 20 oktober 2006 tot vaststelling van een kader voor het waterbeleid heeft een echte herstructurering van het waterbeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest doorgevoerd naar aanleiding van de omzetting van Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, beter bekend als de « kaderrichtlijn water ». Deze vormt de Brusselse omzetting van de talrijke vereisten van deze richtlijn, te beginnen met de opstelling om de 6 jaar van een beheerplan voor elk stroomgebiedsdistrict, in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beter bekend als het « Waterbeheerplan » (hierna « WBP »).

Dit ontwerp van Plan is de derde planningscyclus op het gebied van waterbeleid en volgt op de eerste twee. Het is bedoeld als een geïntegreerd en globaal antwoord op alle uitdagingen in verband met waterbeheer. Dit Plan omvat een operationeel gedeelte - het Maatregelenprogramma - waarin een reeks bevoorrechte concrete acties wordt voorgesteld die via verschillende onderling gecoördineerde beleidshefbomen moeten worden uitgevoerd (regelgevingen, subsidies, voorlichting, overheidsinvesteringen, enz.).

Naast de doelstellingen van een goede watertoestand bevat dit Beheerplan een economisch gedeelte - waarin de Kaderrichtlijn water voorziet - om te streven naar de toepassing van een prijs die zo billijk mogelijk is met betrekking tot de diensten in verband met watergebruik die door de waterbeheerders worden geleverd, alsook een prijs die voor iedereen betaalbaar is. De voortzetting van de onlangs door het Brusselse Parlement aangenomen sociale maatregelen en de evaluatie daarvan maken deel uit van de maatregelen van het Plan.

Gelijklopend met de doelstellingen van de Kaderrichtlijn water integreert dit WBP het Overstromingsrisicobeheerplan (kortweg « ORBP ») dat is opgesteld overeenkomstig Richtlijn 2007/60/EG over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Dit is de tweede versie van het ORBP, die na de voltooiing van een nieuwe voorlopige overstromingsrisicobeoordeling werd ontwikkeld. Dit WBP omvat ook een reeks maatregelen betreffende droogte, wat nieuw is in vergelijking met de vorige plannen. Tot slot worden in dit WBP de acties uitgewerkt die moeten worden uitgevoerd om op het hele gewestelijke grondgebied een geïntegreerd regenwaterbeheer (afgekort « GRB ») in te voeren, een op de natuur gebaseerde oplossing die het Gewest in staat stelt zijn veerkracht ten aanzien van de klimaatverandering te vergroten.

Advies

1. Algemene beschouwingen

De Raad betreurt het dat er bij deze adviesaanvraag geen Milieueffectrapport (MER) werd gevoegd. Dit zou immers interessant zijn geweest om de voorgestelde maatregelen naar behoren te evalueren.

De Raad vraagt naar het aantal deelnemers aan de voorbereidende raadpleging ten aanzien van de wijziging van het WBP in 2019. Tevens vraagt **de Raad** rond welk tijdstip het MER inzake het WBP voor advies aan de Raad voor het Leefmilieu zal worden voorgelegd.

2. Bijzondere beschouwingen

2.1 Hoofdstuk 2

Afdeling 2.1.3.3. - Verstedelijking, overwelvingen van de waterlopen en toenemende ondoorlatendheid van de bodems

De Raad merkt op dat de gebruikte cijfers van 2006 dateren en vraagt of er recentere cijfers beschikbaar zijn. Het is niet duidelijk of de graad van ondoorlatendheid de stijgende tendens van de periode 1958-2006 is blijven volgen en het zou ook interessant zijn een duidelijk beeld van de situatie in de laatste vijftien jaar te krijgen.

Afdeling 2.3.2.2. - Verbruik voor huishoudelijk gebruik

Op blz. 174 staat dat een inwoner van Brussel gemiddeld 95,7 liter water per dag verbruikt, wat dicht in de buurt komt van het « efficiënte verbruik » van 94 liter per dag (zie blz. 175). Een verdere vermindering van het verbruik kan worden bereikt door meer gebruik te maken van alternatieve bronnen (bijv. regenwater). Het grootste deel van het water in huishoudens wordt gebruikt voor persoonlijke hygiëne (33%), toiletten (19%) en de was (14%). Alternatief gebruik kan tussen 30 en 60% van de behoeften dekken (tabel 2.22).

Hoewel alternatieve waterbronnen (regenwater, grijs water en teruggewonnen afvalwater) worden genoemd als mogelijkheden om het waterverbruik van huishoudens te verminderen, vraagt **de Raad** zich af of en hoe particulieren zullen worden ondersteund bij het installeren van bijvoorbeeld een regenwatertank. Ongeveer 10% van de Brusselse huishoudens heeft een regenwatertank en de installatie ervan is verplicht in nieuwe gebouwen, maar de installatie van een dergelijke infrastructuur in een bestaande woning brengt kosten met zich mee. Dit vereist ook een grote oppervlakte, wat niet altijd kan worden gewaarborgd voor gezinnen die met meerderen op kleinere oppervlakten wonen. **De Raad** hoopt dat met deze situaties rekening zou worden gehouden om te voorkomen dat de kloof tussen degenen die in staat zijn te investeren en alternatieve middelen te gebruiken en degenen die dat niet zijn, nog groter zou worden.

Afdeling 2.5. - Klimaatverandering in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De Raad benadrukt op een positieve wijze de bereidheid van de regering om, en dit in overeenstemming met eerdere WBP, bijkomende maatregelen met betrekking tot klimaatverandering, het risico van droogte en overstromingen en geïntegreerd regenwaterbeheer op te nemen.

2.2 Hoofdstuk 6

Algemene opmerking inzake de maatregelen van de verschillende pijlers

De Raad vraagt om een overzicht van alle maatregelen die in het effectieve scenario zullen worden genomen en de rangschikking ervan. Het is momenteel onduidelijk welke maatregelen het WBP tijdens

de periode 2022-2027 ten uitvoer wil leggen. Een overzichtstabel met prioritaire maatregelen zou derhalve noodzakelijk zijn.

Pijler 4 - Maatregel 4.2 : De retributie voor de afvalwatersanering berekenen op basis van de effectief geloosde watervolumes

De Raad beveelt aan om een globale visie aan te nemen die gericht is op een betere coördinatie tussen de verschillende diensten die van dichtbij of van veraf bij het waterbeleid betrokken zijn (rioleringsnet, distributie, ondoorlatendheid, globaal bodembeheer, enz.). Een dergelijke samenwerking zou het met name mogelijk kunnen maken om de hoeveelheid regenwater die in het waterleidingnet van de stad wordt geïnjecteerd, te beperken en om de kwaliteit van het landschap en van het water in het algemeen te verbeteren.

In de inleiding bij pijler 4 van het Maatregelenprogramma wordt vermeld dat « *vele Europese steden* » een belastingmechanisme toepassen waarvan de heffing zou worden berekend op basis van de graad van ondoorlatendheid van de percelen die door particuliere of publieke eigenaars worden bezet¹. **De Raad** heeft weet van steden die een belasting heffen op bepaalde ondoorlatend gemaakte oppervlakten (bijv. zeer grote oppervlakten) of die verminderingen toekennen op ondoorlatend gemaakte oppervlakten die van het rioolstelsel zijn losgekoppeld. Er zijn echter niet zoveel voorbeelden van steden die stelselmatig alle of de meeste ondoorlatend gemaakte oppervlakten belasten, al was het maar om redenen van operationele en technische complexiteit.

De Raad benadrukt op blz. 161 de bereidheid van de regering om « *de haalbaarheid en de kostprijs te bestuderen van de invoering van een mechanisme waarbij de kosten voor de zuivering van regenwater en de kosten in verband met de strijd tegen overstromingsrisico's worden « verwijderd » uit de tarifiering gekoppeld aan het waterverbruik door ze nauwer te koppelen aan de hoeveelheid regenwater dat in het riool wordt geloosd, zodat het « vervuiler betaalt »-principe zo goed mogelijk wordt nageleefd, en zonder de totale prijs van water te verhogen* ». Dit verzoek werd door het Comité van Watergebruikers in zijn advies van 18 maart 2021 geformuleerd (A-2021-001-CWG²).

De Raad is echter van mening dat de afdeling « Motivering » feitelijke onjuistheden bevat. Er wordt gesteld dat huishoudelijk afvalwater een volume van 60 miljoen m³ vertegenwoordigt. In werkelijkheid is de som van het huishoudelijk en niet-huishoudelijk afvalwater gelijk aan 60 miljoen m³ water, gezien dit overeenkomt met de totale hoeveelheden water die door VIVAQUA in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden verkocht.

Voorts wordt vermeld dat de rest van het water dat naar de zuiveringsinstallaties stroomt regenwater is. Dit is niet helemaal juist : naast de door VIVAQUA verkochte hoeveelheden water en het regenwater komt ook afvalwater uit Vlaanderen (ongeveer 10-15% van de totale hoeveelheid die de installatie binnenkomt) en helder parasietwater (20-25% van de totale hoeveelheid die de installatie binnenkomt) in de zuiveringsinstallaties terecht. De Ville *et al.* (2017)³ hebben immers vastgesteld dat

¹ Voorontwerp WBP 2022-2027, Hoofdstuk 6 - Maatregelenprogramma, blz. 158

² [A-2021-001 \(CWG\) : Ontwerpen van tariefmethodologieën van toepassing op de diensten van watergebruik in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vanaf 1 januari 2022](#)

³ Nicolas de Ville en Michel Verbanck, « Gestion des eaux à Bruxelles : enseignements des longues séries temporelles de données du système de télémétrie Flowbru », Brussels Studies [En ligne], Collection générale, n° 111, online geplaatst op 22 mei 2017, geraadpleegd op 25 maart 2022. URL : <http://journals.openedition.org/brussels/1522> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/brussels.1522>

« de infiltratie [van helder parasietwater uit de grondwaterlaag] bijna 24% vertegenwoordigt van het totale volume dat jaarlijks in het waterzuiveringsstation Brussel-Noord wordt verwerkt ». Deze cijfers evolueren derhalve van jaar tot jaar in functie van de regenval, maar het staat vast dat regenwater slechts de helft van het helder water in de riolen en een kwart van het totale volume uitmaakt.

Bovendien is de bodemdoorlatendheid een belangrijke verklarende factor voor de instroom van water in de riolen en voor overstromingen. Bodemdoorlatendheid is echter niet de enige oorzaak van overstromingen in Brussel, gezien er ook in de Middeleeuwen (toen de stad nog weinig ondoorlatend was) al regelmatig overstromingen waren⁴. Andere factoren, zoals het neerslagregime en de waarschijnlijke ongunstige evolutie ervan als gevolg van de wereldwijde klimaatverandering, het 'alles in de goot' of de wijziging van het hydrografisch netwerk, spelen eveneens een rol.

Om al deze redenen is **de Raad** van mening dat het beginsel « de vervuiler betaalt » slechts gedeeltelijk zou worden nageleefd indien de sanering van helder water en de bestrijding van overstromingen uitsluitend door een belasting op ondoorlatend gemaakte oppervlakten zouden worden gefinancierd. Strikt genomen zou een dergelijke belasting zeer regelmatige inspecties van de ondoorlatend gemaakte oppervlakten vereisen, zeer moeilijk uitvoerbaar zijn (erin slagen om het verband leggen tussen een ondoorlatend gemaakte oppervlakte en de verschillende eigenaars van een gebouw) en aanzienlijke beheerskosten met zich meebrengen (betwisting van de ondoorlatend gemaakte oppervlakten, wijziging ingeval van ontwikkeling, enz.). Het opzetten ervan zou derhalve duur kunnen zijn ten aanzien van de te innen bedragen. Daarom verzoekt **de Raad** na te denken over een mechanisme dat relatief eenvoudig is, zowel wat de belastinggrondslag als wat de inning betreft.

Voor zover **de Raad** weet/weten, hebben het Comité van Watergebruikers en Brupartners zich uitgesproken vóór een alternatieve financiering van de sanering van regenwater, maar niet specifiek voor een belasting op ondoorlaatbaar gemaakte oppervlakten. Wat de fiscale rechtvaardigheid betreft, gaat het er veeleer om zich te richten op eigenaars van percelen (of waterverbruikers) die over actiemiddelen beschikken.

Tot besluit beveelt **de Raad** aan om ook andere manieren van alternatieve financiering voor de sanering van helder water en de bestrijding van overstromingen te overwegen. **De Raad** denkt hierbij aan opcentiemen op de onroerende voorheffing met een vrijstelling voor installaties die lozingen in de riolering voorkomen. In dit verband kan de studie zich bijvoorbeeld richten op de mogelijke voorwaarden voor verlaagde tarieven in verband met ondoorlatendheid die niet te veel complexiteit met zich zouden meebrengen (zowel wat aangifte als controle betreft) om de belasting doeltreffend te houden.

Pijler 4 - Maatregel 4.3 : De milieukosten en de kosten van de hulpbronnen van de waterdiensten evalueren en de mogelijkheid bestuderen om ze op te nemen in de waterprijs

De Raad herinnert eraan dat de meest in het oog springende milieuschade in verband met het watergebruik in Brussel de grote jaarlijkse lozingen van rioleringswater in de Zenne en het Kanaal zijn. Deze overstorten vertegenwoordigen ongeveer 10 miljoen m³ per jaar, of 7,5% van het water dat door de riolen stroomt. Deze veroorzaken aanzienlijke ecologische schade aan de natuurlijke omgeving en doen zich zelfs voor bij droog weer als gevolg van de opeenhoping van sedimenten en het gebrek aan onderhoud van het rioleringsstelsel.

⁴ Chloé Deligne, « Bruxelles et sa rivière. Genèse d'un territoire urbain (12e-18e siècle) », Turnhout, Brepols, 2003, blz. 67 en blz. 207-214

Aangezien de huishoudelijke en niet-huishoudelijke gebruikers niet de enigen zijn die verantwoordelijk zijn voor deze milieukosten in verband met overstorten, geldt dezelfde redenering voor de verliezen van het distributienet. Het onderhoud van de riolen door de wateroperatoren is een essentieel element. **De Raad** vraagt zich af waarom dit aspect van het rioolonderhoud niet al is opgenomen in de kosten die de operator de gebruiker aanrekent. Hij vraagt derhalve om een rechtvaardiging van de noodzaak om deze extra kosten in rekening te brengen.

Tot slot herinnert **de Raad** eraan dat, hoewel de integratie van milieukosten en kosten van hulpbronnen in de watertarifiering de milieueffecten kan verminderen en een duurzamer watergebruik kan helpen bevorderen, er bij de berekening van de kosten in het watertarief op de sociaal-economische verschillen tussen gebruikers moet worden gelet. Dit om te voorkomen dat de milieukosten onevenredig zouden worden berekend ten opzichte van het inkomen van de gebruiker. Minder welgestelde huishoudens zijn minder in staat om zich de nieuwste huishoudelijke apparaten aan te schaffen, waardoor zij minder goed in staat zijn om hun verbruik aan te passen ; daarom moeten er sociale en stimulerende maatregelen worden genomen.

Daarnaast pleit **de Raad** ervoor dat de milieufacturen duidelijk en transparant zouden zijn voor de burgers, zodat zij de milieukosten van hun waterverbruik gemakkelijk zouden kunnen identificeren.

Pijler 4 - Maatregel 4.4 : De naleving van het beginsel van kostenterugwinning voor waterdiensten verzekeren, met het behoud van maatschappelijk betaalbare tarieven

Maatregel 4.4. heeft voornamelijk betrekking op de opvolging van de kostendeckingsgraden, maar uit de titel blijkt dat hij ook tot doel heeft « *de tarieven sociaal betaalbaar te houden* ». **De Raad** merkt op dat deze maatregel enkel voorziet in een monitoring van de prijzen en kosten, zonder te verduidelijken hoe de tarieven zullen worden behouden op het niveau dat als sociaal betaalbaar wordt beschouwd.

Pijler 4 - Maatregel 4.6 : Het mechanisme voor het gebruik van het Sociaal Waterfonds evalueren en aanpassen

Het Sociaal Waterfonds wordt ingehouden op de inkomsten van de watertarieven en een deel (70%) wordt verdeeld in verhouding tot het aantal leefloners in elke gemeente. Door dit Fonds via het OCMW te gebruiken, komt een deel van de bevolking dat er recht op heeft er niet voor in aanmerking. **De Raad** moedigt daarom een onderzoek aan naar de doeltreffendheid en het niet-gebruik van dit Fonds, en naar de middelen om de rechthebbenden te bereiken.

De Raad betreurt het dat de huidige sociale tegemoetkoming voor gebruikers met een collectieve meter niet geautomatiseerd is, en moedigt de regering aan om alle mogelijke manieren te zoeken om deze tegemoetkoming te automatiseren. Tevens wil hij dat er per post en per e-mail een herinnering zou worden gestuurd naar de gebruikers die recht hebben op bijstand, maar die deze nog niet hebben aangevraagd.

Tot slot toont **de Raad** zich ingenomen met de mogelijke oprichting van een Fonds voor technische verbeteringen. Dit zal proactieve herstellingen en verbeteringen mogelijk maken.

Pijler 4 - Maatregel 4.7 : De acties voortzetten die leiden tot een solidaire tarifiering van water en daarbij de consument stimuleren om de hulpbron verstandig te gebruiken

De Raad is van mening dat deze maatregel zal leiden tot preventieve acties ter bestrijding van waterarmoede in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit zijn voornamelijk preventieve stappen in het facturerings- en inningsproces. Ze omvatten een verbetering van de leesbaarheid van de factuur, een aanpassing van het factureringsschema, een betere informatie van de gezinnen over de procedures en de middelen tot steunverlening, een betere klantenservice van VIVQUA en de ondersteuning van personen die met een abnormaal hoog verbruik worden geconfronteerd.

Wat communicatie en informatie bij deze maatregel betreft, herinnert **de Raad** eraan dat het van belang is om niet-digitale informatiekanalen te blijven aanbieden (zoals een postdienst, *helpdesk*, *hotline*, actieve bezoeken en gesprekken), naast de inzet van nieuwe digitale technologieën, met als doel personen zonder digitale vaardigheden te blijven helpen en de digitale kloof niet te vergroten.

Op bladzijde 175 wordt gesteld dat « *OCMW's een rol kunnen spelen bij het aanmoedigen van de invoering van een elektronische maandelijkse factuur voor zoveel mogelijk afnemers* ». In dit verband is **de Raad** verheugd over de doelstelling om « *te bestuderen welke kanalen voor de bezorging van de facturen het meest geschikt zijn voor een optimaal reactievermogen (bv. sms, e-mails, enz.), wat het belang is van een maandelijkse papieren factuur voor bepaalde profielen, hoe het zit met de automatische overschakeling naar maandelijkse facturering voor mensen die gebruik hebben gemaakt van afbetalingsplannen* ». Het principe dat bij de invoering van nieuwe maandelijkse factureringmethoden moet worden voorkomen dat er uitsluitend op digitale facturen wordt gefocust, is ook hier van toepassing.

Pijler 4 - Maatregel 4.8 : De toegang tot drinkwater en sanitair voor iedereen in de openbare ruimte garanderen

In deze maatregel worden waterpunten beschouwd als plaatsen waar men zich kan hydrateren en verfrissen, waardoor de problematiek van de toegang tot water wordt verhuld. **De Raad** is immers van mening dat fonteynen niet altijd iedereen werkelijk toegang tot water bieden, en dit om twee redenen.

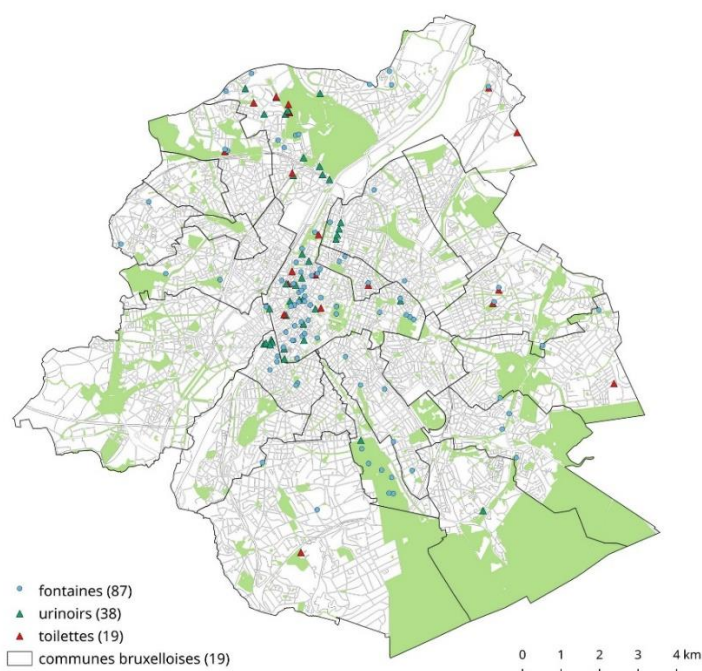
Eenzijds zijn de meeste gedurende 6 maanden per jaar gesloten (voor onderhoud en vorstbescherming). Ook in de winter hebben personen, waaronder daklozen en personen in waterarmoede, nood aan water. **De Raad** is van mening dat fonteynen zo kunnen worden geplaatst dat zij in de winter niet bevriezen en beveelt aan om dit nader te bestuderen.

Anderzijds zijn deze opgevat als een drinkplaats tegen uitdroging in de zomer en niet als een universele dienst en een kosteloze toegang tot water. In dit verband is de vorm van de nieuw geplaatste fonteynen veelzeggend : ze zijn eerder ontworpen om een kleine fles water te vullen dan wel een hele jerrycan (zie onderstaande illustratie).

Bron⁵

Tevens stelt **de Raad** voor te overwegen om op de fonteinen een lage toegang tot water te installeren, zodat ook dieren ervan zouden kunnen drinken.

Bovendien wijst **de Raad** erop dat hoewel het aantal fonteinen in Brussel de laatste jaren is toegenomen, deze ongelijk over het grondgebied zijn verdeeld (weergegeven door de blauwe stippen op de kaart hieronder). Een groot aantal ervan bevindt zich op het grondgebied van de Stad Brussel. Er zou dus moeten worden nagedacht over een prioritaire installatie in gebieden waar er helemaal geen zijn.

Bron⁶

⁵ Xavier May, Pauline Bacquaert, Jean-Michel Decroly, Léa de Guiran, Chloé Deligne, Pierre Lannoy en Valentina Marziali, « Forms, Factors and Importance of Water Vulnerability in a European Metropolis », EchoGéo [Online], 57 | 2021. URL : <https://journals.openedition.org/echogeo/22098>

⁶ Xavier May, Pauline Bacquaert, Jean-Michel Decroly, Léa de Guiran, Chloé Deligne, Pierre Lannoy en Valentina Marziali, « Forms, Factors and Importance of Water Vulnerability in a European Metropolis », EchoGéo [Online], 57 | 2021. URL : <https://journals.openedition.org/echogeo/22098>

Tot besluit stelt **de Raad** voor om na te denken over de soorten fontein die worden geïnstalleerd, gezien deze aan alle soorten gebruik moeten worden aangepast, en ook over de geografische installatie ervan, zodat ze beter over het Gewest zouden zijn verspreid. **De Raad** beveelt aan een *benchmark* met andere hoofdsteden (bijv. Rome, Parijs, enz.) uit te voeren om esthetiek en doeltreffendheid te combineren.

Pijler 5 - Verbetering van de veerkracht van het grondgebied ten opzichte van de risico's in verband met de klimaatverandering

Deze pijler is toegespitst op het GRB, overstromings- en droogtemaatregelen, crisisbeheer en informatie-uitwisseling. Deze pijler omvat derhalve cruciale maatregelen om op de klimaatverandering in te spelen. Een rationeler beheer en gebruik van regenwater is noodzakelijk en de oude visie « alles in de goot » moet tot het verleden gaan behoren.

De Raad ondersteunt de trapsgewijze methodologie op de verschillende niveaus en trajecten van de waterdruppel : « op het perceel », « buiten het perceel » en « het hydrografische netwerk » (blz. 184).

Pijler 5 - Maatregel 5.1 : Het GRB integreren in de tools voor ruimtelijke ordening

Gelet op het belang om het beheer van regenwater vanaf het begin in de plannen op te nemen, steunt **de Raad** deze maatregel en de prioriteit die eraan wordt gegeven.

Pijler 5 - Maatregel 5.3 : De actoren begeleiden bij de ontwikkeling van de competenties

Deze maatregel omvat alle acties die personen in staat zullen stellen hun vaardigheden te verbeteren, hun kennis te vergroten en belemmeringen en problemen aan te pakken door middel van concrete en gepersonaliseerde begeleiding bij de uitvoering van GRB-projecten. In de kennisgemeenschap is het van belang de juiste kennis te verwerven die bestaat en afkomstig is van de juiste actoren, zodat de beginselen van het GRB op de juiste wijze zouden worden toegepast. In dit opzicht is dit een zeer belangrijke maatregel die **de Raad** volledig steunt, met toevoeging van de aanbeveling om de informatie op de doelgroepen af te stemmen, zodat deze volledig zou zijn geïntegreerd.

De Raad benadrukt het belang van maatregel 5.3.11 « *Een gratis technische advies- of begeleidingsdienst overwegen voor de implementatie van GRB (en duurzaam waterbeheer) voor particulieren* » (blz. 197), gezien particulieren vaak wel willen bijdragen aan het leefmilieu en aan het oplossen van waterproblemen, maar zij niet over de technische en theoretische kennis beschikken om dit te doen. De zichtbaarheid van deze dienst moet worden gewaarborgd, zodat de burgers op de hoogte van deze contactlijn zouden zijn.

Pijler 5 - Maatregel 5.4 : Het GRB toepassen in de openbare en publieke ruimte

De Raad juicht deze maatregel ten zeerste toe, omdat steden groener moeten worden gemaakt om het hitte-eilandeffect tegen te gaan. Er zal niet alleen een positief effect zijn op het regenwaterbeheer en de temperatuur in de stad, maar dit zal ook de luchtzuivering en de CO₂-opslag verbeteren.

Pijler 5 - Maatregel 5.16 : Het beheer van grondwaterwinning en oppervlaktewateronttrekkingen aanpassen in het geval van droogte

Met betrekking tot maatregel 5.16.2, waarin de regels voor het prioriteren van watergebruik in het geval van een risico op tekort moeten worden vastgesteld, beveelt **de Raad** aan om duidelijk en

transparant te zijn over de redenen waarom bepaalde sectoren bij het prioriteren van het watergebruik voorrang zullen krijgen. De toegang tot drinkwater is een fundamenteel recht voor iedereen, dat te allen tijde moet worden gewaarborgd. Dit houdt verband met maatregel 5.23.2 (blz. 242), die voorziet in de oprichting van een « droogtecel » ingeval van een dreigende droogtecrisis, die een passende communicatielijn naar de burgers toe moet waarborgen, en met maatregel 5.29, die specifiek betrekking heeft op het communicatiebeleid. De Covid-19-crisis heeft aangetoond dat een duidelijke en eenvoudige overdracht van informatie noodzakelijk is.

Pijler 5 - Maatregel 5.17 : Het toezicht op de waterlichamen versterken en preventieve en beschermende maatregelen nemen in het geval van droogte in strategische zones

De Raad beveelt aan de mogelijkheid te bestuderen om ingeval van droogte onder meer afvalwater van bedrijven voor het besproeien van openbare groene ruimten van de stad te gebruiken. Er moet een globale visie worden ontwikkeld die het toelaat om waar mogelijk systemen voor terugwinning en valorisatie van water in te voeren.

Pijler 5 - Maatregel 5.21 : Rationeel waterbeheer invoeren in de gewestelijke en gemeentelijke groene ruimten

De Raad staat volledig achter de doelstellingen van deze maatregel. Er kan veel water worden bespaard bij het beheer van landbouw en groenvoorziening door middel van passende beheerspraktijken. Druppelirrigatie is een noodzakelijke stap naar een efficiënt en zuinig waterbeheer om verdamping te beperken. Op zijn minst zou de besproeiingsefficiëntie (besproeiing vs. bedruppeling) moeten toenemen.

Openbare ruimten moeten voorbeelden zijn van efficiënt en duurzaam gebruik van watervoorraden, zodat de burgers deze manier van beheer van hun eigen tuin zouden kunnen zien en ervan overtuigd zouden raken. Tevens steunt **de Raad** een betere omkadering van particulieren en privébedrijven die in tuinen werken.

Naast begeleiding is er een behoefte aan communicatie en bewustmaking inzake het rationeel beheer van groene ruimten, om het publiek bewust te maken van het nut van natuurlijke tuinen en de evolutie van groene ruimten naargelang van de seizoenen. Een voorbeeld is de campagne « Maai Mei Niet », waarbij het publiek wordt opgeroepen de tuin in mei de vrije loop te laten en niet te besproeien. Door parken te laten « vergelen » en dit aan de bezoekers uit te leggen, kan er tot een rationeler beheer van particuliere tuinen worden bijgedragen.

Pijler 5 - Maatregel 5.22 : Zorgen voor rationeel gebruik van water in de stadslandbouw, de besproeiing optimaliseren en alternatieve waterbronnen voor drinkwater bevorderen

De Raad wil het belang van deze maatregel benadrukken, gezien de technische kennis in gemeenschapstuinen vaak ontoereikend is om water (en meststoffen) op een optimale manier te beheren. Begeleiding van burgers bij het beheer van gemeenschapstuinen en particuliere tuinen en opvolging van hun waterbeheer zouden dan ook welkom zijn.

Pijler 7 - De strategische waterrijkdommen te beschermen en waarderen

De Raad steunt in het bijzonder maatregel 7.3, die erop gericht is waterbesparende gedragingen en uitrustingen en het gebruik van alternatieve watervoorzieningen bij huishoudens te bevorderen. Door

onze gedragingen collectief aan te passen en water- (en energie-)besparende uitrustingen te gebruiken, kunnen we een verschil maken.

Met deze maatregel herinnert **de Raad** er nogmaals aan hoe belangrijk het is om rekening te houden met de verschillende financiële situaties van huishoudens. De mogelijkheid om in waterbesparende uitrustingen en installaties voor de opvang van grijs water te investeren, of de mogelijkheid om het eigen gedrag aan te passen, is niet voor iedereen toegankelijk. Passende (financiële) steun voor deze groep burgers in financiële moeilijkheden dient te worden overwogen, om de bestaande sociaaleconomische kloven niet te vergroten.

2.3 Hoofdstuk 7

Met betrekking tot afdeling 7.2 « *Kosteneffectiviteitsanalyse van het Maatregelenprogramma* » stelt **de Raad** vast dat indien de gekozen maatregelen in het maximalistische scenario worden uitgevoerd, de totale kosten tussen 3,4 en 4,7 miljard euro zullen bedragen. In het programma wordt gesteld dat de kosten voor het bereiken van een gezonde situatie in het maximalistische scenario onevenredig hoog zijn (blz. 11). Door voor het efficiënte scenario te kiezen, zullen de kosten lager liggen (730 miljoen euro). Het Plan geeft echter aan dat de maatregelen van het efficiënte scenario onvoldoende zijn om de milieudoelstellingen voor de 3 oppervlaktewaterlichamen (Zenne, Kanaal en Woluwe) en één grondwaterlichaam (het Brusseliaanse zand) tegen 2027 te behalen.

Het lijkt derhalve aangewezen om zich toe te spitsen op het efficiënte scenario en om dit vervolgens waar mogelijk stelselmatig met bijkomende maatregelen uit te breiden. Niettemin betreurt **de Raad** het dat er enkel voor de maatregelen van pijlers 1 en 2 een kosteneffectiviteitsrapport werd opgesteld.

*

* *